

e n o m r å d e s a n a l y s

Denna rapport är framtagen av Emma Persson,
Chalmers Arkitektur,
på uppdrag av Uddevalla kommun.

2011

Vill du veta mer om hur du kan vara med och arbeta med
frågor som berör utvecklingen av Tureborg, hör av dig till
Annette Nyman i samverkansgruppen
annette.nyman@uddevalla.se

INNEHÅLL

SÅ HÄR HAR OMRÅDESANALYSEN TAGITS FRAM	4	ARBETETS GÅNG	30
MEDBORGAR-/NÄRDEMOKRATIGRUPP?	5	Intervjuer	
FÖRORD	7	Workshops för skolungdomar	
LÄGE och SAMMANHANG	9	Workshops för allmänheten	
HISTORIK	10	PLANER FÖR OMRÅDET	32
OMRÅDESAVGRÄNSNINGAR	13	Hållbarhet	
NATUR/ LANDSKAP	15	FLER KONKRETA IDÉER OCH VISIONER	34
ATT BO OCH LEVA PÅ TUREBORG	16	ÖKAT INFLYTANDE ÖVER LOKALOMRÅDET?	36
Identitet		BILD- och LITTERATURFÖRTECKNING	36
Mångfald		TACK	37
Trygghet			
TRANSPORT, PENDLING, KOMMUNIKATION, KOLLEKTIVTRAFIK	22		
Gång- och cykeltrafik			
Bil- och busstrafik			
Pendling			
VERKSAMHET	25		
MÖTESPLATSER, ENGAGEMANG, MÖJLIGHETER	26		
Kolonilotter			
Lekplatser			
Djur engagerar			
Publika rum under vinterhalvåret			
Överblivna ytor			
Ekologi som strategi och möjlighet			

SÅ HÄR HAR OMRÅDESANALYSEN TAGITS FRAM

Uddevalla kommun har med EU-projektet Mötesplats Medborgare som mål att öka det upplevda inflytandet bland kommunens medborgare. Tureborg är det femte området där en områdesanalys tas fram i samarbete med invånarna, för att ta reda på hur deras önskade framtid ser ut.

Jag som skrivit analysen, Emma Persson, Chalmers Arkitektur i Göteborg, har arbetat med flera olika metoder för att nå den inboende kunskap om närmiljön som alla bär på. Djupintervjuer, workshops och spontana samtal i området har utgjort stommen i analysen. Vid de tidigare utförda områdesanalyserna inom MSM-projektet (i Ljungs-kile, Bokenäset, Lane-Ryr, Dalaberg och Hovhult) har en lokal förening utsetts som lokal samarbetspartner för makthavarna i Uddevalla, men så har inte varit fallet på Tureborg. Detta har inneburit att utmaningen att hitta den mångfald av människor att intervjua som ger en rik och mångfacetterad bild av området har varit lurigare här. I de

andra områdena har samverkansföreningens engagerade medlemmar med sina nätverk i området utgjort en bra ingång till intervjuurvalet. Flera frågeställningar kan ha missats eftersom mycket tid har fått läggas på att leta upp människor som gärna vill ställa upp och berätta om sitt område. Jag har valt att lägga lite mer tyngdvikt på workshops och spontana samtal än på djupintervjuer på grund av dessa förutsättningar. Totalt har tio djupintervjuer, fem workshops och åtskilliga kortare samtal genomförts.

Vid workshops, spontana möten och intervjuer har frågor lyfts, kartor ritats och åsikter framförts. Dessa ligger sedan till grund för vad som tas upp i analysen. Det gör att en del saknas och annat kanske är överrepresenterat, men det ger en bild av vad invånarna själva ser som viktiga frågor inför framtiden. De tiotal personer, boende eller verksamma på Tureborg som djupintervjuats, har fått berätta vad som är viktigt för dem vad gäller Tureborgs framtid. Dessutom har många och

täta besök i området resulterat i spontana samtal med många fler av Tureborgs invånare.

Många människor som bor eller arbetar i området har alltså fått berätta fritt om hur de upplever Tureborg. Något som snabbt blev tydligt var att, även om en del tycker att "Tureborg är käff", så tycker de flesta om sitt område, framförallt nämns närheten till både stadskärnan och naturen samt blandningen av låga och höga hus. Det har efter hand utkristalliserats fyra centrala teman som omfattar det mesta som diskuterats: aktiviteter för barn och unga, trygghet, delaktighet och grannsämja.

Många tycker att buskörningen längs Tureborgsvägen är ett av de största problemen i området. De flesta saknar en plats att mötas; någonstans att ta en kaffe, någonstans för unga att aktivera sig på kvällar och helger och få uttrycka sin kreativitet. En näridrottsplats kommer högt upp på önskelistan bland unga som gillar fotboll. Många nämner att de tycker att kommunen bara satsar på Dalaberg. De undrar när det är deras tur.

Vad är politik, vad är planering och vad kan man göra själva?

MEDBORGAR-/NÄRDEMOKRATIGRUPP?

Mötesplats Medborgare (MSM) är ett delaktighetsprojekt inom ramen för EU:s Interregprogram som ägs av Uddevalla kommun och Fredrikstads kommune i Norge. Projektet syftar till att öka delaktighet och inflytande i lokala frågeställningar. Lokal drivkraft i arbetet har i regel varit en samhällsförening som arbetar med lokala utvecklingsfrågor inom ett givet geografiskt område. Föreningen har utgjort projektets samarbetspart och fått status som s k närdemokratiområde.

Ett närdemokratiområde har erhållit vissa förmåner under projektperioden; samtliga har erbjudits en områdesanalys i samarbete med Chalmers Arkitektur i Göteborg. Därutöver har grupperingen också utgjort en remissinstans gentemot kommunen i frågor som rör det aktuella geografiska området och man har kunnat växla ut medel ur projektets övriga insatsområden; t ex genom att arrangera trygghetsvandringar, deltagit i medborgarbudgetförsök och arrangerat tematiska möten och politikerträffar inom ramen för projektet.

Skillnaden mellan arbetet på Tureborg och tidigare arbete är att den tydliga koppling mellan bildandet av ett närdemokratiområde och en områdesanalys saknats. På Tureborg finns ingen aktiv medborgargruppering som kunnat involveras i arbetet.

Ifrån MSM:s sida har förhoppningen varit att genom processen kunnat skapa det som saknats, nämligen en medborgargrupp med bred förankring som arbetar för sitt område och utifrån detta skapa förutsättningarna för bildandet av ännu ett närdemokratiområde. Om så är fallet återstår ännu att se, men det har varit en förhoppning.

En anledning till att Tureborg valdes ut för en områdesanalys, trots att ingen samverkansförening hittats, var att ett arbete för att skapa en mötesplats i området startats. I en rad olika diskussionsforum i Uddevalla kommun, har man kommit fram till tre viktiga framgångsfaktorer för en lyckad integration; språk, sysselsättning och mötesplatser. Kommun-fullmäktige har antagit handlingsprogrammet "Program för integration och motverkande av utanförskap 2007-2011" med 50 olika uppdrag som alla skall leda till en bättre integration och bättre måluppfyllelse inom området. Ett av de antagna uppdragen lyder; "Få till stånd fysiska väl fungerande mötesplatser där invandrare och svenskar träffas".

Den politiska beredningen för integrations- och demokratifrågor gav, efter att mötesplatsen på Dalaberg invigts i mars 2009, ett önskemål om att nästa mötesplats skulle ligga i området Tureborg. Integrationsutvecklaren Annette Nyman kallade en grupp personer

som hade anknytning till området eller till olika verksamheter till ett första möte den 15 december 2009. Det mötet handlade om att gemensamt göra en första kartläggning över området. Denna samverkansgrupp träffas regelbundet. Parallellt med detta arbete har en tjänsteskrivelse gått upp till kommunstyrelsen om en nybyggnation av ett all-aktivitetshus/mötesplats. Kommunstyrelsen gav kommunledningskontoret i uppdrag att bilda en styrgrupp för arbetet. Denna styrgrupp har haft två möten och skall ha sitt tredje nu den 31 maj, där beslut skall tas.

Utifrån denna bakgrund såg man klara vinster med att MSM sista områdesanalys skulle göras i detta område, för att ingå i den föranalys av området som skulle göras till kommunstyrelsen.

Vill du komma i kontakt med samverkansgruppen för Tureborg kan du kontakta:

Integrationsutvecklare Annette Nyman
annette.nyman@uddevalla.se
0522-69 60 49

FÖRORD

Jag har fått chans att sätta mig in i hur boende på Tureborg upplever sitt område. Det har varit väldigt lärorikt och spännande att få ta del av vitt skilda bilder av ett och samma område. En del nämner många problem medan andra ser väldigt mycket positivt med området. Allt eftersom intervjuer och workshops har ägt rum har en allt mer komplex bild vuxit fram.

Stadsdelen Tureborg började byggas i slutet av femtiotalet. Området är planerat som en grannskapsenhet med ett litet torg där det tidigare fanns bageri, café och en större mat-

butik. Tiderna har ändrats och butiksutbudet har minskat. Många ser inte ens torget som ett centrum i området längre. En del upplever den gamla fritidsgården och fotbolls- och basketplanen som en mer central plats än torget. Fritidsgården lades dock ner förra året och fotbollsplanerna har förfallit.

En grannskapsenhet planerades för att skapa sammanhållning men hur fungerar lokalsamhället när mötesplatserna blir färre och omflyttningen är relativt stor? Hur väl klarar ett sådant område av att ta hand om nyan-

lända svenskar? Lyckas man dra nytta av all den rika mångfalden av kulturer, språk och olika angreppssätt? Och vad gör man som ung när man upplever att det är tråkigt och att det inte finns något att göra hemma i sitt område? Dessa och många fler frågor rörande hur det är att bo på Tureborg har dykt upp under skrivandet av detta arbete. En del frågor har besvarats och en del har lett fram till nya frågor.

Hagarnsvägen

Tureborgsvägen

Timmerbergsvägen

förskola

f.d. fritidsgård

uddevalla hem

pizzeria kiosk

f.d. fotbollsplan

Klippgatan

Hagarnsvägen

Tureborgsvägen

kolonilotter

LÄGE och SAMMANHANG

"Nära till skog och till stan. Och inte särskilt långt till havet heller."

kvinn, 33 år

"Det ligger på ett bra ställe." tjej, 15 år

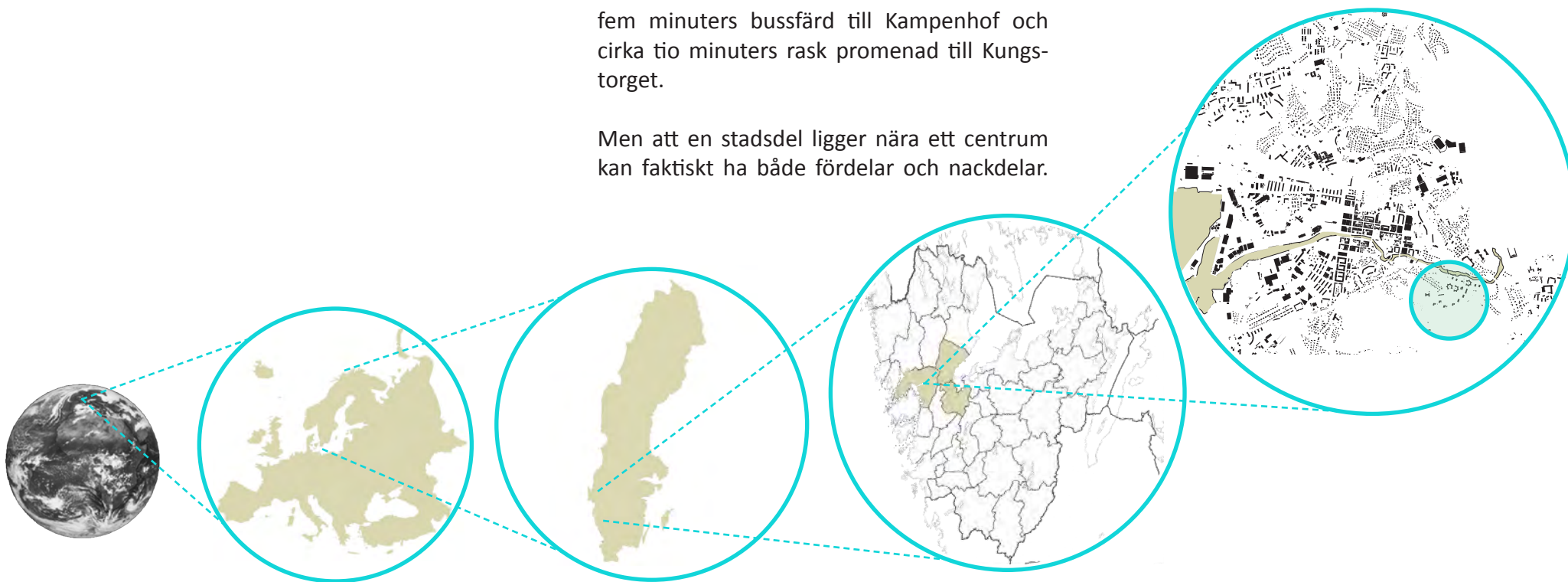
Stadsdelen Tureborg i sydöstra Uddevalla ligger ungefär 30 km från Trollhättan och Vänersborg, ca 80 km från Göteborg och 220 km från Oslo. Havet är inom promenadavstånd, Byfjorden ligger ungefär tre kilometer från Tureborg.

Stadsdelen ligger i kuperad terräng längs natursköna Bäveån. Söder om området ligger ett stort skogsområde som gränsar till Sigelhults kyrkogård, Bratteröd och Emaus naturreservat. På Tureborg har man nära till naturen såväl som till centrum. Det är enbart fem minuters bussfärd till Kampenhof och cirka tio minuters rask promenad till Kungstorget.

Men att en stadsdel ligger nära ett centrum kan faktiskt ha både fördelar och nackdelar.

Kanske har det faktum att Dalaberg ligger mer avsides, och ses mer som en förort, bidragit till att fler satsningar gjorts där. Tureborgs ungdomar anses kanske kunna roa sig nere i centrum. Men detta synsätt uppskattas inte av alla.

"Vara i stan vid den tiden är väl jätteonödigt. Fanns det något uppe i området så kan man ju gå och hämta sitt barn eller bara ringa och fråga efter dem." kvinna, 50 år

HISTORIK

Tureborg har en spännande historia. Uddevallas två allra mest originella byggnationer, borgen och villa Elfkullen, har ägt rum i området. Stadsdelen Tureborg har fått sitt namn efter en av dessa byggnader, nämligen den borg, Tureborgen, som Bohuslänningens upphovsman Ture Malmgrens lät bygga vid förra sekelskiftet och vars ruiner återfinns strax söder om bostadsområdet.

Tures borg

av Gunnar Klasson

Ture Malmgren föddes 1851 i Uddevalla. Hans far var boktryckaren Carl Gabriel Malmgren som drev Bohus Läns Tidning. Ture startade 1878 tidningen Bohusläningen. Han kom därmed att konkurrera ut Bohusläns Tidning som gick i konkurs 1884 och Ture köpte då tidningen av konkursboet. Därmed kom fadern att arbeta i sonens företag.

Ture var utan tvekan av stadens mest betydande personer under lång tid. Han var inblandad i väldigt mycket. Inte minst satt han i Uddevalla stadsfullmäktige och var också dess ordförande. Ture var republikan och när kung Gustav V skulle komma till Uddevalla för att inviga den nya statyn på Kungstorget meddelade han i förväg att han inte tänkte ta emot kungen eftersom han var emot kunga-

huset som princip. Efter mycket diskussioner gav han till slut med sig men det var inte slut med det. Efter invigningen försvann Ture och var inte på plats då kungen skulle avresa, vilket var en smärre skandal. Ture förklarade senare att han hade lovat att ta emot kungen och inget mer.

Om borgen kan man läsa i den lilla skriften "Drömmarnas riddarborg". I korthet var det så att Ture hade varit på resa längs floden Rehn i Tyskland och då sett många fina borgar på sluttningarna där. Detta skall ha inspirerat

Jag hörde att Ture hade en vikingainspirerad fest i riddarsalen igår för Västra Sveriges pressförenings medlemmar. Det bjöds visst på helstekta grisar och mjöd. Har du varit upp dit någon gång?

Ja, det har jag. Det finns ett fyrtio-tal rum, bland annat ett beduinrum, ett musikrum med tre pianon och en kägelbana där uppe i borgen. Sen har jag hört talas om en hemlig gång från borgen och ner till villa Elfkullen men den har jag aldrig sett...

Idag återstår Tureborgens grundmurar, källarvalv och det största tornet. Det är fortfarande en mycket fascinerande plats och från tornet får man panorama-utsikt över Uddevalla stad.

honom att bygga den mycket dyra borgen som vi idag kallar Tureborg. Ture hade ju tidigare byggt huset Villa Elfkullen som fortfarande finns kvar. Där bodde han och frun Hilma medan borgen byggdes. Hilma var aldrig förtjust i borgen och vägrade närmast att sätta sin fot där. Ture dog 1922 och med Hilmas ointresse för borgen fick den sakta förfalla. Den 9 mars 1937 skriver Kuriren att verkstadsskolorna kan beredas arbetstillfällen genom att reparera borgen. Det hela rann dock ut i sanden. 1949 blev området kring borgen ett fritidsreservat. Borgen hade länge vandaliserats och man trodde att genom den åtgärden så skulle det upphöra. Senare samma år uppges ingenjör Kjell Stolt från Borås vara ägare till hela området.

Den 26 november 1950 förstördes det som var kvar av borgen genom en omfattande brand. Det var en väldigt dimmig kväll och det hann brinna länge innan branden upptäcktes. Då var det för sent. Bara att ta sig upp till borgen med släckutrustning var ett helt företag. Man lät det brinna.

Villa Elfkullen

Villa Elfkullen är, såsom nämnt ovan, även den uppförd på uppdrag av Ture Malmgren. År 1887 lät han uppföra en sommarvilla på

älvkullen och från år 1902 var den åretrunt-bostad. Villa Elfkullen är en tornförsedd timmerbyggnad med fasadertäckta avliggande fasspantpanel. Genom stora fönster, torn och glasverandor får byggnaden ett säregnet och varierat uttryck. Andra våningen är delvis utkragad. Huset är gulmålat och taket täcks av falsad plåt. Stilmässigt visar huset influenser från flera håll: såväl Kina som sekelskiftes- och medeltidsromantik. Det finns två torn, det kinesiska och det franska tornet. Huset är fullt av hemliga fack och luckor. I det franska tornet finns en dold dörr som leder upp till det övre tornrummet. Sovrummet i jugendstil har takmålningar med tjocka keruber, fåglar och girlanger av konstnären Viktor Andrén. Andrén, som även har målat inre kupolen på Kunglig Operan i Stockholm, var vän med Ture Malmgren.

Malmgren dog 1922 och hans änka levde kvar i Villa Elfkullen till början av 40-talet. Huset hyrdes ut och efter att de sista hyresgästerna lämnat villan fick den förfalla i många år innan "Föreningen för Villa Elfkullens bevarande" startade renovering 1981. Under sommarhalvåret hålls huset öppet på söndagar för allmänheten med kafé, musik och guide visningar. Men trots detta är inte byggnaden så välkänd för alla på Tureborg.

"Jag tror att många som bor här inte ens vet om villa Elfkullen. Den göms fastän den är mitt i centrum. Jag skulle önska att man kunde gå man ur huse och fika där för den är jättefin både på in- och utsidan."

man, 48 år

"Det är ett vackert hus som man gick till mycket när man var yngre för man ville ju titta om spökhistorierna var sanna och sen hittade man ju på nya spökhistorier för att ha något att säga efteråt. Jag var mycket där när jag var 10-11 år. Det är inte så ofta som det är öppet." tjej, 16 år

Bostadsområdets historia

Det stora behovet av bostäder i samband med varvets etablering skapade under slutet av 1950-talet en grogrund för fastighets-spekulation i stor skala. En privat byggmästare köpte in hela det markområde, som idag benämns Tureborg och som ursprungligen tillhörde Ture Malmgren, för att uppföra flerbostadshus. För att undvika för hög exploatering av en enskild byggherre fördelades området av kommunen så att den privata byggmästaren fick bebygga två tredjedelar av planområdet, medan Uddevallahem skulle stå för den återstående tredjedelen. Tureborg planerades enligt 1940- och 50-talens idéer om grannskapsenheter med varierad be-

Källor:

<http://uddevallare.blogspot.com>

<http://bohuslaningen.se/nyheter/uddevalla/1.519044-an-lever-mystiken-i-villa-elfkullen>

http://www.vgregion.se/vastarvet/va/resultat_enpost.asp?nr=BM_UMFA53990_5

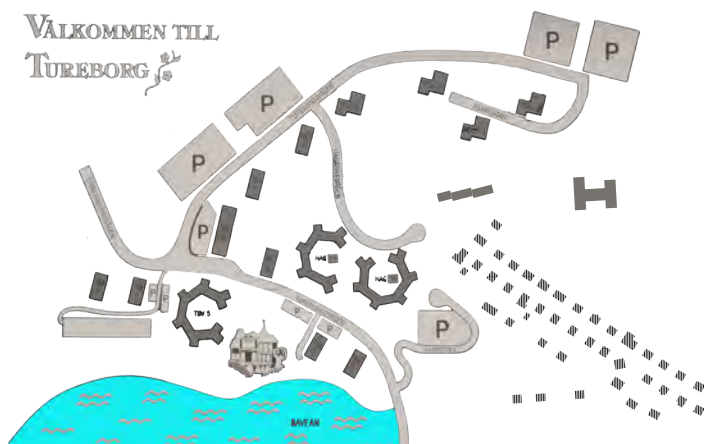
<http://www.uddevallahem.se/>

byggelse kring en centralt belägen affärsanläggning. Bebyggelsen uppfördes på terrasser i landskapet mellan åren 1958-62. Tureborg speglar mycket väl dåtidens stadsplanerings- och arkitekturideal med den för tiden så karaktäristiska växlingen mellan låga och höga hus samt de tidstypiska putsfasaderna. Här uppfördes 3-4 våningar höga stjärnhus, som kombinerar genomgående lägenheter med en ytekonomisk planlösning, och som möjliggör att tre lägenheter kan nås från samma trapphus. Samtliga hyreshus i området har varit

putsade i gröna, rödbruna och gula färgtoner. De tio våningshus som är belägna längst i söder har under början av 1980-talet klätts med fasadplåt.

Hagarnevägen (som fram till 1952 hette Garvaremyrsvägen) bebyggdes med Junohus i början av 1940-talet. Junohus är modulhus som tidigare tillverkades i Uddevalla. Idag visar det tidigare mycket homogena området upp en spännande variation tack vare de om- och tillbyggnader som skett under årens lopp.

VÄLKOMMEN TILL
TUREBORG

På Uddevallahems skylt som välkomnar besökande till området finns enbart hyreshusen med. (Jag har adderat villorna på bilden ovan)

Slutar området vid bommen eller ingår egnahemmen?

Torget ingår

OMRÅDESAVGRÄNSNINGAR

Vilka byggnader som ligger i stadsdelen Tureborg anses av många som tämligen uppenbart men gräver man lite djupare så finns det en del divergerande åsikter. Om villorna på Hagarnevägen ingår i stadsdelen råder det delade meningar om.

"De brukar markera ganska bra att de bor på Hagarnevägen, att de bor i villaområdet. Det är lite finare. Det är ju ett väldigt populärt område. Man markerar en skillnad mellan villor och lägenheter." kvinna, 36 år

"Tureborg är ett blandat bostadsområde med många olika nationaliteter. Det är ett stort område eftersom även vi som bor här i villorna räknas till Tureborg." kvinna, 33 år

Jag har valt att inkludera alla som upplever att de bor på Tureborg i denna analys. De som bor i villor längs Hagarnevägen är ofta osäkra på vilket område de tillhör. Enligt Miljö- och

Punkthuset högst upp på backen ingår

Stadsbyggnadskontoret på Uddevalla kommun så tillhör alla villor på Hagarnevägen området Tureborg. Så i statistiska undersökningar ingår dessa egnahem i Tureborg men vad de som bor i området tycker är en annan femma.

Stjärnhusen ingår

Lamellhusen längs Bäveån ingår

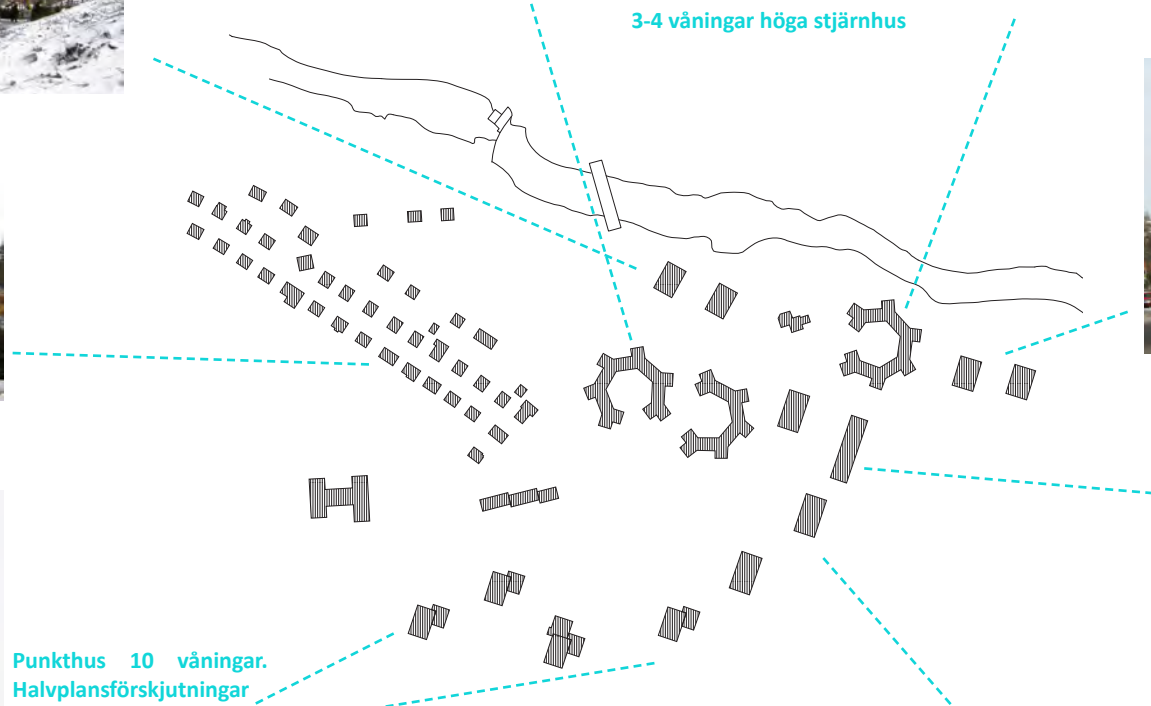
6-7 våningar höga lamellhus

3-4 våningar höga stjärnhus

Egnahemsvillor längs Hagarnevägen

6 våningar höga lamellhus

Punkthus 10 våningar.
Halvplansförskjutningar
mellan de olika byggnads-
kropparna

"De röda husen"
- 8 våningar höga
punkthus

Centrumbyggnad som ursprungligen
innehöll butik i bottenplan men som
2005 byggdes om till tillgänglighets-
anpassade lägenheter

Gångväg längs Bäveån

Bäveån erbjuder fiskemöjligheter och avkoppling

NATUR/LANDSKAP

"Det är ju ett väldigt mysigt område. Högst upp har du ju kolonilotter så där är det riktigt mysigt. Och går man i skogen här så kan man hitta kantareller och blåbär." kvinna, 36 år

"Jag går upp till borgen och plockar liljekonvaljer och så tar jag med utflyktskorgen och går genom skogen till Emaus."

kvinna, ca 70 år

"Vi ordnade fångarna på fortet med ungarna vid borgen. Det var skoj." man, ca 40 år

På Tureborg är det trots det centrala läget väldigt nära till vacker natur. Det finns promenadvägar längs Bäveån, stigar upp till tureborgen vars torn bjuder en ståtlig utsikt över Uddevalla och gångavstånd till Ture dalar som är en trolsk dalgång med branta bergssidor och rik vegetation. I närheten finns även en fyra kilometer lång motionsslinga och Emaus naturreservat med hagar, lundar, olika djur och en stor och omtyckt lekpark. Tyvärr är stigen från Tureborg som ansluter till motionsslingan vid Bratteröd ganska dålig och utan skyltar.

"Det finns ju mycket natur omkring oss och jag vet att det är många som har hundar t.ex. som går ut i skogen och man kanske kunde få en ljus-slinga på en kilometer här i skogskanten

så att man känner att man är välkommen ut och gå här och att det inte bara är mörklagd skog. Man kanske kunde göra lite mer belysning vid kolonilotterna och lysa upp så att det blir mer attraktivt även när det är lite mörkt." man, 48 år

Tureborg har en väldigt kuperad terräng och många små kullar inom området har lämnats obebyggda vilket är både vackert och uppmuntrar till lek. Byggtekniken på 50-talet gjorde det billigare att bevara naturen än att ta bort den. Att spara naturmark var dessutom en av grundpelarna i den ideologi som rådde för anläggning av utemiljöer. Längst upp i området finns ett välutnyttjat kolonilottsområde.

"Vi stuntar, hoppar i berg och så. Vi har hittat ett jättebra berg." pojke, ca 10 år

"Barnen använder samma benämningar om bergen som vi använde när jag var barn, de säger ju indianberget och cowboyberget... Det är roligt." kvinna, 33 år

ATT BO OCH LEVA PÅ TUREBORG

Stadsdelen Tureborg planerades som en grannskapsenhet där allt för det dagliga livet skulle finnas i lokalområdet. Grannskapsplanering är en stadsplaneringsidé där mindre enheter i en stad skall ha ett självständigt liv. Man ville skapa en bygemenskap mellan grannar, fast i staden. Tanken med denna stadsplaneringsprincip var att gruppera bostadsbebyggelsen runt ett centrum eller torg där affärer och annan service, kommunala verksamheter och lokaler för föreningar och tillställningar skulle finnas. Grannskapsenheterna skulle vara så pass stora att de bildade underlag för en centrumanläggning, men inte större än att det lätt kunde uppstå en vi-känsla bland befolkningen. På så sätt hoppades man att grannskapsenheten skulle utgöra en motvikt till de destruktiva massrörelser man sett breda ut sig i Europa under 1930-talet. När man placerade husen i landskapet eftersträvade man kontakt med naturen och en god utsikt, vilket ofta är en stor kvalitet i många grannskapsområden, så även på Tureborg.

En hel del har hänt sen femtiotalet. Då spenderades mer tid i lokalområdet - många mödrar var hemmafruar och färre hade bil. Det fanns fler småbutiker och mindre externhandel. Tureborgs centrum har gått samma öde till mötes som många andra grannskapscentrum i vårt land. Matbutiken, caféet och bageri-

et är nerlagt och idag omges torget av en pizzeria, en kiosk samt Uddevallahems områdeskontor. Många anser att det inte ens finns ett centrum längre.

"Man behöver något slags centrum i ett sånt här område." man, 48 år

"Det saknas en affär. Det skulle behövas ett levande torg som det var förr." kvinna, 46 år

Kritik har riktats mot grannskapsplaneringen för att vara alltför styrande och planerande och inte ge plats till människors egna kreativitet. Avsaknaden av verksamheter och arbetsplatser i dessa områden gör att det ofta är ganska lite folkliv om dagarna.

"Det är som att tiden har stannat på Tureborg. Det är inte mycket som ändras och när det väl ändras något så är det minimala saker." tjej, 16 år

"Man bor bara här. Det finns inget annat att göra än att bo. Det är bara ett bostadsområde." kvinna, ca 20 år

Ofta anlades grannskapsområden relativt långt bort från stadskärnan vilket bidrar till isolering och segregering men så är inte fallet på Tureborg. Tureborg är väl integrerat med centrala Uddevalla infrastruktur- och

Befolkningsuppgifter för Tureborg (2010)

Hela befolkningen	1410
varav	
0-5 år	113
6-12 år	111
13-18 år	96
19-29 år	420
30-39 år	190
40-64 år	365
65-	115

52,5 % av befolkningen på Tureborg består av barn och ungdomar 0-29 år
39 % består av invånare 39-64 år
39,6 % är utrikes födda

Andel förvärvsarbetande 20-64 år 2010:
58,6 % av alla
48,9 % av utrikes födda

(Källa: SCB 2010-12-31)

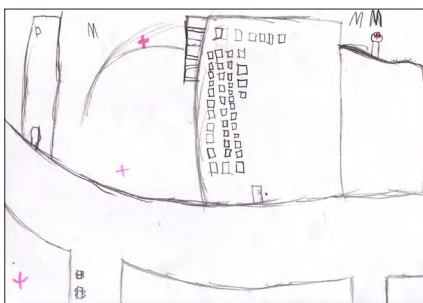
I Uddevalla arbetar man med utvärdering och uppföljning av s k utanförskapsområden. Det är ett index baserat på sysselsättningsgrad, valdeltagande, skolresultat och hälsotal. Kommunfullmäktige i Uddevalla fastslog 2007, att det ingen stadsdel i Uddevalla ska ha ett lägre utanförskapsindex än 65. Tureborgs index för år 2009 var 64,6 % baserat på följande statistik:

Sysselsättning och studerande – 68,5 %
Valdeltagande – 64,7 %
Godkända betyg till gymnasiet – 78,1 %
Hälsotalet – 47,1 %

Utanför kiosken och pizzerian

Skolbarn från Tureborg har ritat vackra och finurliga kartor över sitt område:

Det finns både låga och höga hus. Och dessa hus är omtyckta.

avståndsmässigt. Läget och topografin gör visserligen att det inte är så många från andra områden som passerar igenom området spontant på väg någon annanstans. Det är inte heller så många som har ärenden på Tureborg eftersom det finns väldigt lite affärsverksamhet och service i området. De flesta besökare kommer för att titta på borgen, villa Elfkullen, besöka sin kolonilott eller för att lämna och hämta barn på förskolan.

Uddevalla är en socioekonomiskt och etniskt segregerad stad, såsom de flesta svenska städer. Tureborg hör till de områden i Uddevallasomhartagithandomflestflyktingar. 40 procent är utrikes födda på Tureborg vilket går att jämföra med Äsperöds 8 procent. Hur är det då att komma till ett nytt land och bosätta sig i ett område där det inte finns så många mötesplatser?

“Det är dött här. Jag jobbar hela dagarna och jag vet inte hur jag ska kunna lära känna vänner här. Tänk om det fanns en tjejgrupp som kunde träffas kvällstid här i området. Det skulle vara fantastiskt.” kvinna, ca 20 år

“Jag tycker i första hand att det är viktigt att det finns saker för de unga att göra. Och tänk om det fanns ett café här...” man, ca 50 år

“När jag kom så hade vi en bosnisk förening. Det kom många dit, men då träffade jag bara bosnier. Svenskar kunde komma, men sällan. Det är inte lätt för någon som kommer från ett annat land. Spelar ingen roll om det skulle finnas ett café. Man går inte själv dit. (...) Men genom skolan och när mitt barn började på dagis och genom jobbet har jag fått många kontakter. Och nu kan jag språket. Nu är det inga problem.” kvinna, 55 år

Som tabellen på föregående sida visar är Tureborg en ung stadsdel. Det är även ett område med ganska många arbetslösa. 68,5 % (2009) förvärvsarbetar eller studerar av tureborgare i åldern 20-64 år. Arbetslösa på Tureborg omnämns som en resurs för området.

“Det är människor med kunskap i området som inte tas tillvara. Många som sitter i lägenheterna och inte har något att göra, som är arbetslösa.” kvinna, 50 år

Det finns 760 hyreslägenheter samt ett tjugotal egnahem på Tureborg. Det stora flertalet av hyreslägenheterna är ettor, tvåor och treor. Det finns några fyror och ett fåtal femmor. Inom analysområdet finns alltså möjlighet att äga men framförallt att hyra sin bostad. Eftersom det finns många små och relativt billiga lägenheter är området attraktivt för studenter. Många som flyttar in till Uddevalla

från omkringliggande orter för att gå på gymnasium väljer att bo på Tureborg i några år. Detta innebär rätt stor omflyttning vilket har sina konsekvenser för lokalsamhället. De som bor bara en kort tid i ett område bryr sig ofta lite mindre om sitt grannskap och engagerar sig inte för att stärka och förbättra området.

Det finns även fysiska förhållanden som kan påverka hur troligt det är att människor i ett område samverkar. Faktorer såsom storlek, skala, differentiering, orienterbarhet och tydlighet i området spelar in. Stjärnhusens skala, placering av entréer och gårdsutformning har nog ett finger med i spelet rörande varför många upplever dessa hus som mer rika på granngemenskap.

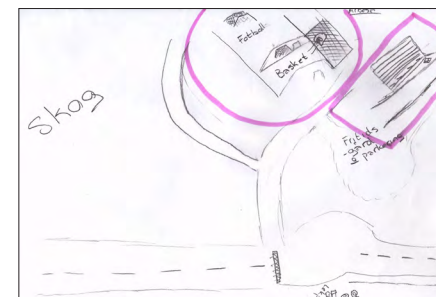
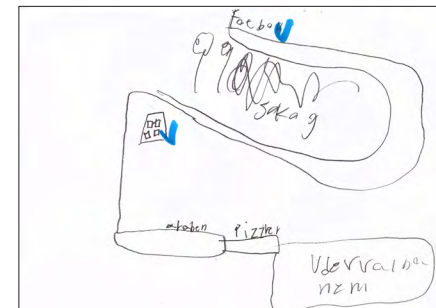
"Jag tror att en grillplats hade lockat till mycket fler saker att göra i husen. Jag kom ihåg när vi bodde på Tureborgsvägen 5, där hade vi mycket grillfester, kräftskivor och julfirande tillsammans. Alla kände varandra. Men när man flyttar runt och inte bor i stjärnhus så är det inte på samma sätt, då bor man ju inte på gårdar längre och då är det svårt att sätta igång en grillfest. Sätter någon igång att grilla korv så kommer någon och grillar flintastek. Det blir ju så automatiskt. Det blir mycket svårare om man inte har en gård."
tjej, 16 år

Storleken på området - det bor cirka 1400 personer på Tureborg - nämns även som en faktor som inverkar på det sociala livet.

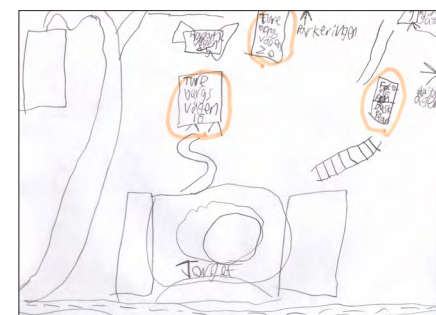
"Det är ganska litet så det är ganska enkelt att lära känna de som jobbar i området. Det är ju en fördel med att det är rätt så litet, att det är greppbart." kvinna, 50 år

"Det är inte för stort och inte för litet."
tjej, 15 år

Vilka byggnader i området som har lägst respektive högst status anses enligt flera boende ha skiftat genom åren. Det hus som en gång var lågstatus med många problem har med tiden höjt sin status för att efterträdas av något annat hus som anses ha flera boende med stora problem och som sedan förbättras och så fortsätter det så... Många uppger dock en mer konstant skillnad mellan de låga och höga husen. I de lägre husen med fler större lägenheter uppges människor ha lite mer koll på vilka som är ens grannar och de husen anses mindre utsatta för förstörelse och buller. För att förbättra livet för de som bor i ett hus som är drabbat av många problem har förslag om extra satsningar, såsom trappstädning på helger, framförts.

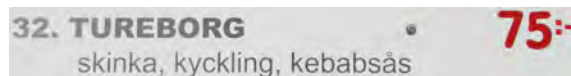
Gångvägarna slingrar sig runt kullar med skog. Idrottsplanerna är viktiga

Torget och fontänen är i fokus på en del kartor

Borgens grundmurar och pelare har blivit bemålade

Tureborg tycks innehålla det mesta. Skinka och kyckling. Höghus och låghus. Närhet till skogen och stan.

Identitet

Den bild som förmedlas utanför Tureborg är inte samma som de boende i området förmedlar.

"Man har hört hur folk har pratat om området, att det är rörigt och så. Men det är inget jag har upplevt. Jag har aldrig behövt vara rädd." kvinna, 33 år

"Man får höra att Dalaberg, Skogslyckan och Tureborg är dåliga ställen att bo på p.g.a. invandrarstorleken men det är synd att folk säger så eftersom det är ett väldigt mysigt ställe att bo på egentligen." tjej, 16 år

Tureborg har av unga i området fått många olika namn, såsom TBG och Turebronx. Om uttrycket "kärt barn har många namn" stämmer så tyder ju detta på att Tureborg är rejält omtyckt. Turebronx är visserligen kanske inte ett helt igenom smickrande namn. Stadsdelen Bronx i New York är känd för stora problem med brottslighet och narkotika men även som hiphopens födelseort och för kreativ graffiti.

"Man hör ju väldigt ofta Turebronx av folk som inte bor här eller från de som flyttat hit de senaste åren. Jag tror det syftar på att det bor många invandrare här och att det är ett relativt stort problem med droger här."

tjej, 16 år

"Man ser ju att de står och säljer högt och lågt. (...) En del är rädda och en del ser upp till storasyskon som håller på. Och då blir man ju rädd för att småsyskonen ska börja också." kvinna, 46 år

Men Bronx är ju som sagt även hiphopens födelseort och även på Tureborg finns hiphop-artister.

"Ungdomarna här är väldigt kreativa. Flera gör hiphop." kvinna, 46 år

"Jag tror att vi hade behövt ett slags litet kulturhus här för det är väldigt många som är duktiga på musik eller på nåt annat estetiskt som inte tas tillvara. Man hör mycket halvtaskig rapmusik som kommer härifrån men de får ingen hjälp att utveckla det och jag vet att det finns en mängd med riktigt duktiga konstnärer som inte får utrymme att visa vad de kan förutom att klottra på väggar." tjej, 16 år

Det finns drömmar om att stärka områdets identitet och stolthet.

"En vision är ju en gemensam mötesplats att vara stolta över och få känna att det är väldigt positivt att bo på Tureborg." man, 35 år

"Tureborgsdagen hade ju varit strålande. Alla i området, föreningar och boende, drar sitt strå till stacken med loppmarknader och bytesmarknader." kvinna, 50 år

Mångfald

Många jag har pratat med har påpekat möjligheterna med den kulturella diversitet som finns på Tureborg.

"En annan fördel här är ju att vi har gissningsvis 50-50 med svenskar och människor med invandrarbakgrund vilket är en himla fördel eftersom man har så många infallsvinklar till saker och ting och som en mötesplats verkligen kan öppna upp." man, 48 år

"Jag tycker att en bra sak med Tureborg är att det finns så många olika kulturer." pojke, ca 14 år

Men allt är förstås inte rosenrött med att komma till ett nytt land och till ett nytt språk. Man kan t.ex. behöva extrahjälp för att parallellt med vanlig skolgång lära sig ett nytt språk.

"Många har problem med skolan. Invandrarbarnen får för lite hjälp. De behöver mycket mer hjälp. De förstår inte lätta ord. Om jag säger påse så förstår de inte. De behöver mer hjälp annars kommer de aldrig in, de kommer alltid att vara utanför. Lärhjälpen skulle börja direkt i ettan." kvinna, 46 år

"Man kan ju bilda ett nätverk av boende i området som kan hjälpa till med läxor."

kvinna, 50 år

Trygghet

På temat trygghet har såväl trafikfrågor som belysning, vandalisering, droger och civilkurage diskuterats. Åsikter rörande trafik har jag placerat i det nästföljande kapitlet. Rädsla över att röra sig i området på kvällstid har omnämnts, ofta med utgångspunkt i vad ryktet säger om området och hur det egentligen upplevs.

"Men det är aldrig så att jag känner mig orolig när jag kommer hem tolv - halv ett när jag har arbetat och parkerar nere vid kolonilotterna. Jag känner mig alltid trygg."

kvinna, 50 år

"Jag skulle inte vilja gå uppåt på kvällen på helgen." kvinna, 36 år

"Trafiken är lugn. Det här huset är ju väldigt instängt. Men jag vet inte om jag tycker att det är tryggt på kvällar. Jag är fruktansvärt mörkrädd och blir rädd i vilket fall. Men jätteilla är det ju inte. Det är inte värre än på andra ställen tycker jag. Jag tycker att det är värre att gå i stan. Jag går inte ensam i stan."

tjej, 16 år

"Gångbanorna måste bli mycket bättre, säkrare. Det tar ju ett år innan de byter lampor. Det växer över överallt. Och belysningen är bristfällig. Det lyser bara rakt ner. Det var ju en tös som blev attackerad, men hon anmälde det säkert inte. Det måste kännas säkrare så att folk vågar vara ute på kvällarna."

kvinna, 46 år

"Dom sparkar ju sönder lyktstolparna varje vecka så det är nog inte så lätt att hålla efter."

kvinna, ca 30 år

Något som kom fram på trygghetsvandringen, som ägde rum på Tureborg 26 april, var att vissa gångvägar och platser ansågs bristfälligt upplysta. Kajsa Sperling, ljus-specialist på White arkitekter, menar att det vanliga tillvägagångssättet att lysa upp svart asfalt rakt uppifrån, som även är vanligast på Tureborg, är ett mycket ineffektivt sätt att hantera ljuset. Istället kan man orientera ljuset till fasader eller närvarostyra platser så att ljuset når full effekt bara när någon är där. Det är också viktigt att undvika bländning, en enda bländande ljuspunkt kan slå ut vårt mörkerseende och det kan ta upp till 30 minuter för ögat att anpassa sig till mörker igen. Det går att uppnå en vacker, trygg, överraskande och extremt energisnål utemiljö. Det går dock inte att helt "utrota" mörka platser och en viktig frågeställning är om det är belysning som skapar trygghet eller om attraktiva mötesplatser och social kontroll i det offentliga rummet kan vara viktigare?

Något som också nämnts angående trygghet är förekomsten av droger i området.

"Jag såg en drogpåverkad i alla fall en gång i veckan. Framförallt när jag skulle åka hiss så då tog jag trappan. Det var inte som att jag ville åka ner i pyjamas och hämta post utan det var mer att: "Mamma, du får följa med ner och hämta post."" tjej, 17 år

"Jag känner många av de som använder droger. Jag vet att det finns här precis som på alla andra ställen och med tanke på att det flyttar in så många ungdomar just i den här åldern som håller på med droger. Det är vanligt med allt från hasch och marijuana till spice. Jag har inte hört något om t.ex. heroin vilket jag är väldigt glad över. Det är lika ofta man märker att någon som kallas emo har tagit något som en bratt. Det är ju väldigt vida spritt. (...) Det finns ju många som har problem men det finns ju lika många som har problem i de finare områdena i Uddevalla. (...) Jag tror att många av ungdomarna som röker t.ex. hasch, dom har ju nån som kollar upp dom och det är därför dom vill göra det för att se om dom märker det. Jag tror att det är lite trots på samma gång. Jag tror att deras föräldrar vet det men inte kan göra nånting eller inte vill göra nånting. Jag tror dom vill provocera fram en reaktion. Jag tror att det är mycket det." tjej, 16 år

Polisbilar är inte en ovanlig syn på Tureborg. Något som både inger trygghet och rädsla. Polisen patrullerar ofta i området. De tar ofta en sväng upp på Tureborg eftersom det ligger så pass centralt. Ibland kan polisens patrullerande inge rädsla för att brott har begåtts trots att så inte är fallet.

"Polisen är ju här en gång om dagen. Jag såg dom idag morse och igår morse." man, 35 år

"Det är olika helger. Ibland kan det vara lugnt och ibland är det hur mycket som helst." kvinna, ca 35 år

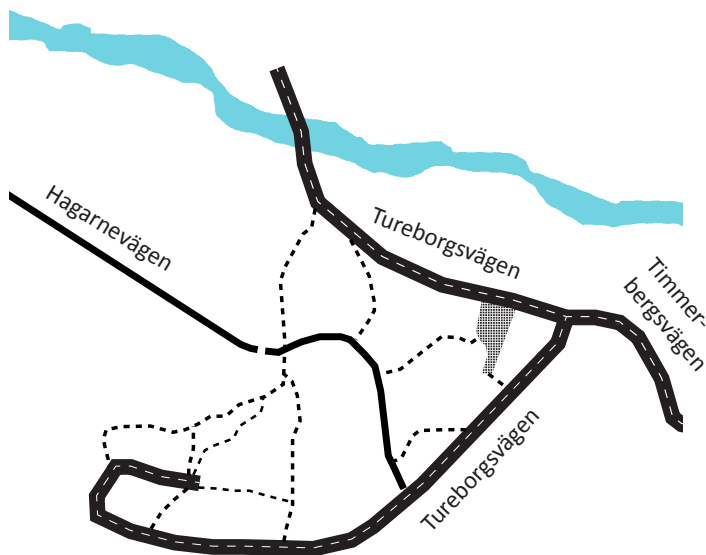
Något annat som nämnts är vad var och en kan göra för att skapa ett tryggare Tureborg och stå upp för sociala normer.

"Ibland på helgerna går ungdomarna längs Hagarnevägen på väg in till stan och gör sina behov i någon trädgård, lever om och glasflaskor krossas och slängs i buskar. Men då får man ju vara den där goda förebilden till vuxen och gå ut och säga till. Men det vågar ju inte alla göra. Men det är ju viktigt så att de förstår att de inte kan bete sig så." man, 35 år

"Jag tror det är så idag att man är lite rädd för dom unga." kvinna, 46 år

TRANSPORT, PENDLING, KOMMUNIKATION, KOLLEKTIVTRAFIK

Tureborg har en huvudsaklig bilväg - Tureborgsvägen - och många gångvägar. Strukturen kommer sig såväl av idéer om trafikseparering som topografins begräns-

ningar. Torget ligger längs huvudgatan och är väl synligt för förbipasserande. Områdets gångbanor erbjuder trygga lekplatser men upplevs ibland lite läskiga när mörkret faller.

Gång- och cykeltrafik

Det centrala läget gör att cykel och gång är ett attraktivt val för resor till och från centrum.

"Det tar 7 minuter att cykla ner till stan utan att behöva trampa en enda gång. 10 minuter hem." kvinna, ca 70 år

"Det är skönt att slippa ta bussen till stan. Nära till allt." kvinna, ca 30 år

Men hög hastighet på bilarna, smala trottoarer på barnens skolväg och halka i backen skapar oro.

"Jag skulle vilja ha lite bredare trottoarer till ungarna men det är nog inget man kan få." kvinna, 36 år

Buss nummer 5 passerar igenom Tureborg en gång i kvarten vintertid. En gång i halvtimmen sommartid.

"Jag tycker inte om att cykla i trafik. Det finns ju inga cykelbanor." kvinna, 67 år

"Övergångsstället vid torget över till villa Elf-kullen är otryggt. Där är det ju en raksträcka. Det skulle ju ha varit en vägbula eller drömmen hade ju varit en liten bro på nåt sätt för där passerar det jättemycket barn. Och även i backen när man går över till parkeringen för det är många som kör fort både ner och upp." kvinna, 50 år

Jag har tänkt på vintern att det behövs något att hålla sig i när man går i backen, en sån ledstång, eftersom det är så mycket halkigt. Det behövs inte mycket. Bara man kunde göra något enklare. Jag tänker på såna grejer eftersom jag går och går och går hela tiden, vinter och sommar. Det behövs faktiskt." kvinna, 55 år

Bil- och busstrafik

"Man kör alldeles för fort. Och förr eller senare kommer det hända en olycka. Det är riktiga race uppför backen. Det händer ju oftast på helgerna." man, 48 år

"Dom kör fort och drar på. Man ser ju hur dom leker med sina bilar vintertid där vägen svänger upp till Tureborg, när första halkan kommer. Så där är det farligt. Och det väsnas

ganska bra. Jag känner igen ljuden på vissa trots att jag bor längs en raksträcka.”

kvinnor, 67 år

Buskörningen längs Tureborgsvägen orsakar buller, sömnstörningar och rädsla för olyckor. De flesta i området upplever att det är dags att något görs åt situationen. Något som redan är beslutat är att det ska bli en rondell i korsningen mellan Tureborgsvägen och Timmerbergsvägen. Men för att få stopp på buskörandet krävs fler åtgärder. Det har blivit allt vanligare att utforma vägar så att de förmedlar den högsta tillåtna hastigheten i sin design. Det kan innebära att vägar som är tänkta för lägre hastigheter är smalare, kurvigare och har träd tätare inpå så att föraren upplever att den för att ha koll på situationen måste köra sakta. Många önskar en sänkning på den högsta tillåtna hastigheten från dagens 50 km/h till 30 km/h genom området. Men för att råda bot på tanklösa fartdårar är det mycket möjligt att även något slags konkret farthinder är nödvändigt.

Många är nöjda med bussmöjligheterna på Tureborg. Biljettpriset gör dock att en del familjer föredrar bilen. Många som bor högre upp i backen önskar sig en möjlighet att ibland få ta en buss ända hem, exempelvis när man kommer hem med tunga matkassar eller på kvällar.

”Det är ju fullt i bussen på morgontiden men jag tycker att det funkar bra.” kvinna, 33 år

”Det var en mindre buss som körde här förut men inte på de sista 10 åren. Dom har slutat. Varför har jag ingen aning om.”

kvinnor, 55 år

”Vägen upp till mig är rätt så läskig. Bussen stannar ju ända nere på torget så då måste jag ju gå en bit. Men pappa brukar hämta upp mig efter träningen.” tjej, 15 år

Pendling

Det är ganska många som saknar arbete på Tureborg. En lösning kan vara att söka ett arbete som passar ens kompetens på en annan ort än hemorten. Från Tureborg tar det fem minuter med buss till Kampenhof och det är knappt en kilometer att gå till Uddevalla östra tågstation. Möjligheterna att pendla kollektivt och miljösmart är alltså utmärkta på Tureborg. Man behöver inte bil för pendling till en större arbetsmarknad - exempelvis inom Fyrbodalsområdet. På endast 50 minuter är man i Trollhättan och på 1,5 timme är man i Göteborg om man åker kollektivt från Tureborg.

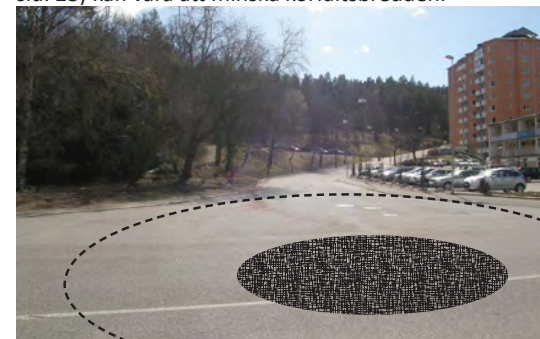
”Nu pendlar vi till Kungälv. Det tar 40 minuter och det känns inte så farligt.” kvinna, 36 år

Vägarna genom Tureborg är breda

En möjlighet för att uppnå lägre hastigheter och få de önskade bredare trottoarerna för skolbarnen (se citat sid. 23) kan vara att minska körfältsbredden.

Uddevalla kommun har tagit beslut att det ska anläggas rondell i denna korsning om några år (2014)

VERKSAMHET

Den gamla gula fritidsgården har förfallit på senare år och ska nu rivas

Tureborg består i första hand av bostäder men ett fåtal verksamheter finns även i området. Runt torget finns pizzeria, kiosk med baslivsmedel samt Uddevallahems områdeskontor. I stadsdelen finns även 3 dagbarnvårdare som samarbetar inom nätverket Tureborgs och Söders familjedaghem. Dessa grupper är ofta ute och leker på de lekplatser som finns i området. Längst upp på backen finns Klippans förskola med fyra avdelningar. Förskolan har en vacker naturtomt och eget kök.

På Äsperödsskolan, ca 1,5 kilometer från Tureborg, går många Tureborgsbarn. Äsperödsskolan är en F-9-skola som även har skolbibliotek. Skolan har cirka 550 elever.

Genom åren har det funnits fritidsgård i området i omgångar, beroende på barnkullarnas storlek och på tidsandan. En kommunal fritidsgård fanns mellan åren 1970 och 1992.

"Jag bodde nästan på fritidsgården på Tureborg när jag var liten. Fram till kl 18 fick man vara där om man var tolv år. Det var bak-kurs, drejkurs och filmkurs. Man skiftade runt. Jag var jättemycket på fritidsgården."

kvinna, 33 år

I början av 2000-talet fanns det fritidsverksamhet i en liten lokal vid torget som hölls öppen av föräldrar i området. Därefter

startades det upp verksamhet i det befintliga gamla fritidsgårdshuset. Tillsammans med Uddevallahem och studieförbundet Sensus ville Hyresgästföreningen starta ett Allaktivitetshus i området. Mellan 2005 och hösten 2010 drevs fritidsverksamhet och en del studiecirkel i huset. Hyresgästföreningen startade verksamheten som ett 3-årsprojekt som sedan blev förlängd till 6 år. Beslutet att stänga berodde på att huset var dåligt men även att föreningen ansåg att de inte ensamma hade råd att driva verksamheten och på samma gång rusta upp huset.

Den 19 april detta år togs beslut att det kommer att sättas upp ett modulhus på 180 kvadratmeter bredvid gamla fritidsgården. Den gamla fritidsgården kommer så småningom att rivas. Modulhuset kommer med största sannolikhet att anlända redan nu till sommaren. Personal som samordnar verksamhet kommer att anställas. Beslut om verksamhetens storlek och personal samt ekonomisk fördelningsmodell tas den 31 maj. Kommunen och Uddevallahem kommer tillsammans finansiera modulen och verksamheten.

Beslut om Näridrottsplats togs i Kultur- och fritidsnämnden den 17 november 2010 och en konstgräsplan beräknas färdigställas denna sommar.

MÖTESPLATSER, ENGAGEMANG, MÖJLIGHETER

Under varmare delen av året sker spontana möten och aktivitet vid kolonilotter, på fotbollsplaner, gårdar, vid torget och lekplatser.

Kolonilotter

De som har kolonilotter spenderar mycket tid uppe på sina lotter under sommarhalvåret. Det utbyts odlingstips, samtalas, planteras och rensas ogräs.

"Om jag vill sitta lugnt så går jag till kolonilotten. Man kan sitta där hela dagen och om man inte vill prata med någon så accepterar alla. Men om man vill prata så visar man det."
kvinna, 55 år

"Kolonilottsområdet är en oas. Det är många som promenerar förbi och kikar och stannar och pratar om växter och odlingstips. Det är jättemysigt. Det skulle man kunna ha gjort mer av och ha speciella dagar för de boende då man kan gå dit och köpa grejer."
kvinna, 50 år

Lekplatser

På senare år har antalet lekplatser i stadsdelen minskat. De boende har inte informerats om varför.

"Det var ju många fler, större, lekplatser när jag var barn. Det var ju en lekplats på varje

gård. Jag tror att en större lekplats hade varit bra. När jag var liten fanns det klätterställningar och gångbroar. Det saknas en lekplats för större barn. För det är ju många äldre barn som bor här." kvinna, 33 år

"Jag har ju bekanta på Dalaberg och får jag välja så åker jag ju hellre till dem för där kan ju barnen vara ute och leka. För där finns det ju lekplatser på varenda gård som det var när en annan var liten. Istället för att de ska komma hit och så har barnen inget direkt att leka med för då blir det ju att barnen är inne och spelar dator eller tittar på tv och den utvecklingen har gått för långt tycker jag. Och om barnen är ute och leker sommartid så då blir det ju att man sitter ute istället för att sitta inne. (...) Förra gången vi bodde här var det mer barnvänligt än det är nu. Dom har ju tagit bort lekplatser både vid 45:an, 41:an, 39:an och 5:an. Eller 5:an har ju fått en ny förresten. Jag vet inte varför de tog bort dom." man, 35 år

Djur engagerar

"Det är lätt att ha hund här. Det bor massor av katter och hundar i området."
kvinna, ca 70 år

Många nämner att en stor kvalitet med livet på Tureborg är att det är ett djurvänligt om-

råde. Det har framförts önskemål om en plats för att träna sina husdjur, såsom en agility-bana för hundar.

Publika rum under vinterhalvåret

På vintern finns det i stort sett inga mötes- och aktivitetspunkter på Tureborg.

"Det finns inget föreningsliv. Inget mer än hyresgästföreningen. Man har ju inte haft samma möjligheter som på Dalaberg med Navet t ex. Allt satsas på Dalaberg och inget här. Dalaberg har ju ansetts värre men här är det ju i smyg värre. Hur länge ska man satsa på ett område innan man går vidare till nästa?" kvinna, 46 år

"Jag skulle ju gärna vilja få igång lite cirkulation i området, att man går ut och träffas och gör nånting tillsammans istället för att sitta ensamma kvar i sina lägenheter eller att man tycker att det inte finns något att göra på kvällar och helger och går ner till stan istället. Det skulle vara bra att det fanns mötesplats här i området med fika, en kopp kaffe och en fralla som man kan ta här. Det tror jag skulle vara ett jättelyft." man, 48 år

"Ja, det kunde ju ha vart kurser eller nånting... så man hade träffats... med samma intressen

eller vad man ska säga. (...) Jag tycker att det är roligt med handarbete, växter, naturen och den biten." kvinna, 67 år

"Det finns ingenting för unga att göra." kvinna, 50 år

"Tureborg är tråkigt." pojke, 14 år

"Det som är mest akutartat är ju att skapa en mötesplats inomhus, framförallt för ungdomar. För sen den gamla mötesplatsen försvann så finns det ju ingen naturlig plats att mötas på. Och då kanske man träffas på andra platser, i trappuppgångar och liknande. Vi vet ju att det är mycket problematik med droger och langning i området och då är det ju bra att ha det under uppsikt så att inte de yngre barnen börjar." man, 35 år

Men alla är inte lika övertygade om en mötesplats/fritidsgårds förträfflighet. För dem är det viktigare att andra insatser genomförs först. Unga som gillar fotboll är framförallt exalterade över idén om en näridrottsplats.

"Jag vet inte om det skulle blir så bra med en ny fritidsgård, det kanske bara kommer dit folk och förstör. Säg att vi vill ha näridrottsplats men att vi är mer tveksamma till fritidsgård!" pojke, ca 14 år

“Om det blir en konstgräsplan med staket och läktare då kan jag prata med min tränare och ordna en turnering på Tureborg!”

pojke, ca 11 år

Något som jag lagt märke till under mina workshops med barn och ungdomar från området är att trots att det är många tjejer som även de har ett stort fotbollsintresse, så är det generellt sett mycket vanligare att tjejer inte har ansett att en näridrottsplats är överst på deras önskelista. Att rita, dansa och vara med vänner har oftare uppgivits som intressen bland tjejerna. Och det är oftast pojkar som man ser ute i området, på basket- och fotbollsplanen, något som lätt kan ge en uppfattning av att det mest bor pojkar på Tureborg.

“Jag tror inte att det bor så många tjejer i området.” kvinna, 46 år

Enligt en nyligen utförd undersökning, ” När var hur - om ungas kultur”, av Ungdomsstyrelsen så ägnar sig flickor mest åt kultur men får minst pengar. Flickors favoritgrenar är slöjd och hantverk, bildskapande och skrivande. Pojkarna ägnar sig generellt oftare åt musik. Och det är musiken som får mest stöd av offentliga medel. Detta kan vara något att ha i åtanke vid upplägget på fritidsverksamheten i det nya modulhuset om man önskar göra jämställda satsningar.

“När mina barn växte upp så var det ju fritidsgård och de var uppe och spelade innebandy och musik. (...) Pojkarna var där men inte tjejerna. Det var fler pojkar som var där överhuvudtaget på den tiden.”

kvinna, 67 år

En annan aspekt som kan vara bra att minnas är hur viktigt det kan vara att få känna sig delaktig och viktig som ung och få möjlighet att lära sig nya saker, ta ansvar och utvecklas. På vilka sätt kan unga få bidra?

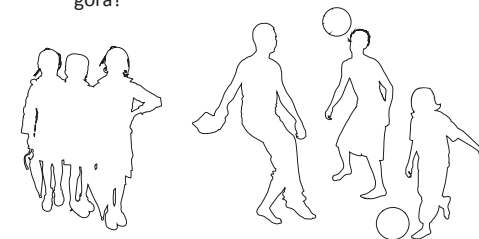
“Ju mer man får hjälpa till, ju räddare är man om det. De behöver något att göra och inte få allt serverat, få vara lite kreativa. Och det är ju det vi skämmer bort när vi bygger ett hus och allting är färdigt. Men det är ju arbetslagar och allt vad det nu är...”

kvinna, 46 år

Överblivna ytor

Det finns en del ytor på Tureborg som står tomma. Utanför Hagarnevägen 45 och på den övre fotbollsplanen finns möjligheter att skapa något nytt, något för aktivitet och möten. Möjlighet att finansiera grillplatser har exempelvis erbjudits från Hyresgästföreningens sida. Vad vill du helst göra på dessa platser?

Vad vill du som inte gillar fotboll få möjlighet att göra?

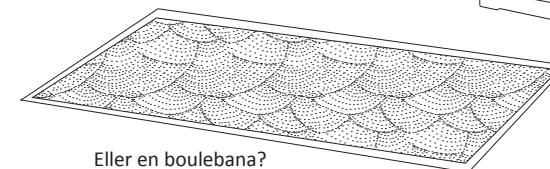
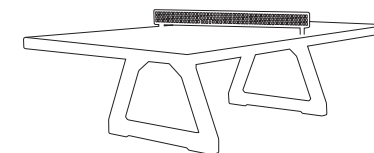
Ytor som sällan används numera

Exempel på installationer som inte kräver så mycket underhåll eller några säkerhetsföreskrifter:

Eller en pilkoja?

Om man hjälps åt kanske man kan skapa ett pingisbord i betong?

Eller en boulebana?

Eller plantera några äppelträd?
Eller något helt annat?

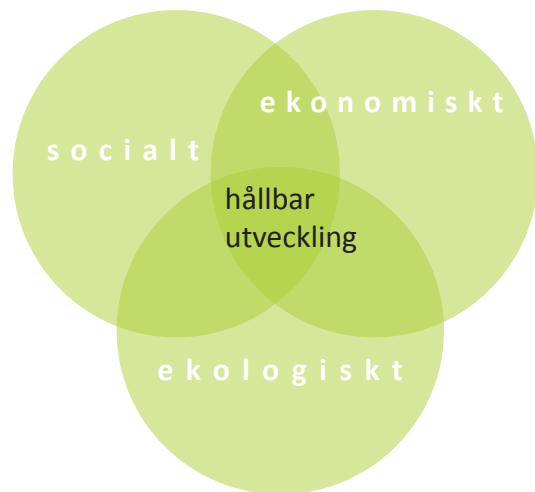

Koloniområdets gemensamma sittplatser. Flera Tureborgare får njuta av lokalt odlade ekologiska grönsaker tack vare sina odlingslotter.

Ekologi som strategi och möjlighet

Tureborg är ett område med många miljöhjältar, oavsett om de anser sig särskilt miljömedvetna eller ej. Det finns med säkerhet de som värmer upp färre kvadratmetrar än genomsnittssvensken, flyger sällan, äter mycket grönsaker eller reser mycket kollektivt. Vilken omtänksam solidaritet med kommande generationer! Enligt en avhandling från KTH av Karin Bradley, "Just Environments – Politicising Sustainable Urban Development", lever ofta ensamstående kvinnor med barn, boende i hyresrätt och personer med låg inkomst mest miljövänligt. Även personer som har erfarenhet av att bo i fattiga länder lever oftare resurssnålt även i Sverige. Så Tureborg har ett försprång när det gäller att utvecklas till en hållbar stadsdel.

Men det finns förstås saker att göra för att det ska bli lättare att leva miljövänligt och må gott. Två hus har fått ny fasadisolering och det vore förstås utmärkt om fler hus kunde sänka sina energibehov vid nästa större renovering. Individuell vattenmätning har installerats i 3 fastigheter, men ej ännu körts igång. Individuell värmemätning skulle även det kunna vara en effektiv åtgärd. När det gäller återvinning så är det mängder med avfall som bara ställs runt stationen så det fungerar inte så bra. Från vissa hus är det relativt långt att gå med sitt avfall. Kompostering av hushållssopor har funnits tidigare men man har dessvärre slutat med det. De boende önskar att Uddevalla-hem ska gå före med gott exempel och t.ex. inte använda blåkorn (konstgödsel) till sina planteringar.

Runt återvinningsstationen lämnas det ofta mycket skräp som gör det otrevligare för andra att gå dit och sortera sopor

Malmös första grannskapsenhet, Augustenborg, led länge av dåligt rykte. Men en satsning på Augustenborg som ekostad har lett till att många återigen betraktar stadsdelen som ett föredöme. I det nyligen invigda byggnadskomplexet Bikecity i Wien, Österrike, har man tack vare att färre parkeringsplatser än normalt byggts, fått pengar över till gemensamma lokaler; såsom cykelmekarum, träningsrum, festlokal och lektrum. Ibland kan ekologiska förbättringar möjliggöra sociala förbättringar. Finns det möjlighet att genomföra ekologiska satsningar som också ökar den sociala hållbarheten på Tureborg?

Högstadi-elevens tankar om Tureborg med bilder valda under en bildworkshop:

många snor och förstör, bl.a. hissar och dörrar

det är bråk ibland

mycket skog

sport innebär samarbete och något att göra på dagarna

bra med många olika kulturer

ett mer levande tureborg önskas

ARBETETS GÅNG

Intervjuer

Djupintervjuerna som utförts har jag försökt låta vara samtal med så lite styrning som möjligt. Jag har spelat in och sedan skrivit ner dessa samtal. De flesta citat i häftet kommer från dessa intervjuer. Spontana samtal som genererat viktiga svar har även de lagts in som citat med en uppskattad ungefärlig ålder. I stadsdelen har även en trygghetsvandring ägt rum. Dessvärre med väldigt få deltagare från området.

Workshops för skolungdomar

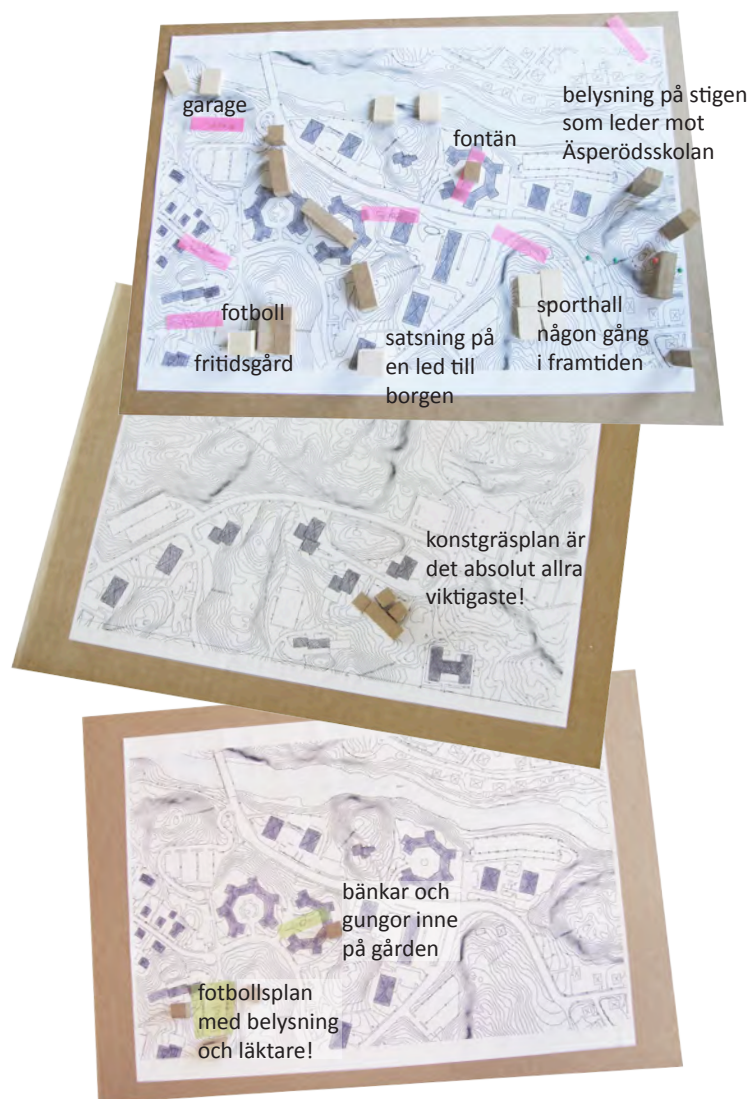
De fyra workshops som genomförts på Äsperödsskolan har omfattat fyror, femmor, åttor och nior. Många elever har ambitiöst tagit sig an uppgiften att fundera på hur deras område fungerar och berätta om olika idéer de har för att utveckla olika delar av stadsdelen. Upplägget på de olika workshopsen har anpassats efter deltagarnas ålder och har ibland omfattat karaktärisering med hjälp av foton och ibland ritande av mentala kartor över Tureborg. Gemensamt för alla workshops har varit att de avslutats med att eleverna har fått vara arkitekter för en stund. Med hjälp av ortofoton, kartor och trä-klossar har de försökt hitta lösningar på vad de ser som brister i området. De har visualiserat olika idéer och placerat ut dem på lämpliga platser i området.

Några av eleverna jobbade med ortofoton:

Högstadi- och mellanstadi-elever gavs tillfälle att vara arkitekter för en stund och fundera på hur deras område är och skulle kunna vara...

Andra elever tittade på området i en lite större skala:

Mellanstadie-elever från stadsdelen skapade denna analys av Tureborg:

BRA SAKER

- + fotbollsplan och basketplan
- + fint på torget
- + fin utsikt
- + borgen
- + säkert (ex. bra lås)
- + många och bra lekplatser
- + många man känner

DÅLIGA SAKER

- många fester som stör grannars sömn
- många dricker alkohol
- mycket nedskräpning och hundbajs
- mörkt och inga lampor på vissa ställen

MÖJLIGHETER

- + partyhus för de som vill ha fest så andra slipper bli störda
- + fritidsgård
- + affär
- + lekplatser för större barn
- + snickerirum
- + en tävling för de som bor på Tureborg
- + möjlighet att döpa ett ställe
- + studsmattor, skate- och bmxpark
- + pool med inträde
- + fler och större kolonilotter

Workshop för allmänheten

Den 2 maj genomfördes en workshop på Tureborg som var öppen för allmänheten. Cirka 15 diskussionsvilliga deltagare i olika åldrar dök upp och vi genomförde gemensamt en SWOT-analys där vi diskuterade områdets styrkor, svagheter, framtida möjligheter och hot för att komma fram till vad som kändes angeläget att jobba för att uppnå.

SWOT-analys skapad den 2 maj:

STYRKOR

- + naturen
- + närheten till stan
- + bra människor
- + blandat område
- + djurvänligt
- + borg
- + bäveån (fiske etc)
- + fint med fontän
- + det anläggs många rabatter
- + flera lekparker

MÖJLIGHETER

- + övergångsställe vid kurvan
- + 30 km/h genom området
- + utforma vägen så att den inte upplevs som en väg man ska köra fort på
- + hobbylokal
- + gemenskapsstuga/ festlokal
- + utveckla borgen
- + bättre lekplatser
- + satsa extra på de hus som har många problem
- + fixa små detaljer i utemiljön, såsom mer hållbara staket
- + mer frukt och bär!

SVAGHETER

- bristande ansvarstagande bland boende
- många kör för fort
- fester som stör
- många bilinbrott
- skräpigt, förstörelse
- mycket omflyttning
- segregation
- hög hyreshöjning efter stambyte
- rörigt med delat ansvar mellan Uddevallahem och kommunen
- växter som kräver mycket skötsel planteras utan att tid finns för skötsel

HOT

- fortkörning och lekande barn = stora olycksrisker
- ansvarslost festande urholkar grannsämjan och trivselen
- unga har inget att göra så de gör mindre bra saker istället
- höjda hyror om det blir för mycket dyra satsningar

PLANER FÖR OMRÅDET

En översiktsplan (ÖP) är kommunens rekommendationer och visioner sammanfattade i ett dokument som ska vara vägledande för dem som vill nyetablera eller ändra användningen på områden eller platser i kommunen. En ÖP är inget bindande juridiskt dokument. Det är först när bebyggelse bestäms i en detaljplan som användning, hushöjder och mått kan bestämmas på det sätt man oftast förknippar med planbestämmelser. Om en idé man vill genomföra har stöd i ÖP har man förstås bättre chans att få gehör för den hos kommunen. Att jämföra lokala initiativ och visioner med vad som står i ÖP kan därför vara ett bra sätt att hitta de frågor man kan samarbeta kring, eller för att identifiera eventuella konflikter.

Varje mandatperiod ska kommunfullmäktige ta ställning till om översiktsplanen fortfarande är aktuell eller om den behöver arbetas om i något avseende. I så fall uppdrar kommunstyrelsen åt Miljö och Stadsbyggnad att arbeta fram ett förslag till ny översiktsplan. Den senaste kommuntäckande översiktsplanen för Uddevalla kommun antogs i september 2010. Men den omfattar inte Uddevalla tätort, utan det finns en fördjupande ÖP (FÖP) över Uddevalla tätort. Den planen är från 1996 och inaktuell i stora stycken och revideras för närvarande. Tureborg har inte diskuterats så mycket ännu enligt översiktsplanerare

Lynn Joel. I gällande FÖP, från 1996, ingår de kartor som visas på detta uppslag. På kartan över regler och bestämmelser kan man t.ex. se att området D1, en bit väster om Tureborg, betecknas som ett område som kan bli aktuellt för ny stadsbebyggelse och att detaljplan krävs för detta. Här ser man även att Tureborg ligger nära två naturreservat - Turedalar samt Emaus. En FÖP är inte statisk utan ett dokument som man kan påverka. Finns det något viktigt att ändra?

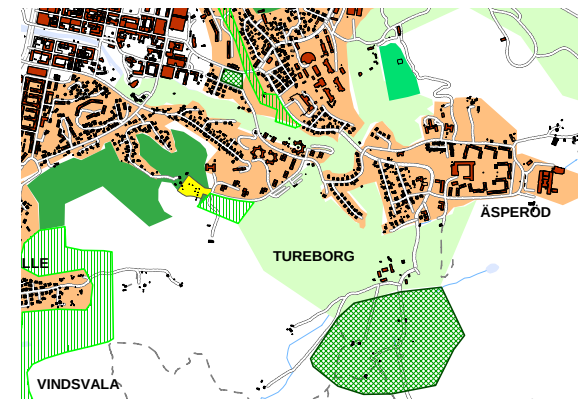
Hållbarhet

Miljömålen och ambitionerna i Uddevalla är högt ställda. Kommunen är EMAS-certifierad, vilket innebär att man redan uppfyller många miljömål, men man siktar ännu högre. I ÖP står bland annat att läsa bland stadens hållbarhetsstrategier att:

“ - Vi ska värna om de mångkulturella värden som tillförs Uddevalla genom invandrare och förhindra utanförskap ”

Det här handlar ju i högsta grad om Tureborg eftersom en stor del av kommunens invandrare och flyktingar är bosatta här. Detta ger stöd för satsningar på någon slags mötesplats.

“ - Vi ska ta Uddevalla ett steg närmare mot ekologisk och socialt hållbar utveckling med

FÖP 1996
STADSPARKER
OCH NATUR

Grönområde av särskilt värde

- Grön zon
- Biotopar parkmark el. motsv.
- Spridningskorridor parkmark och grönområden

Övriga områden

- Idrottsplats
- Kolonier och odlingslotter
- Kyrkogård

FÖP 1996
ALLMÄNNA
INTRESSEN

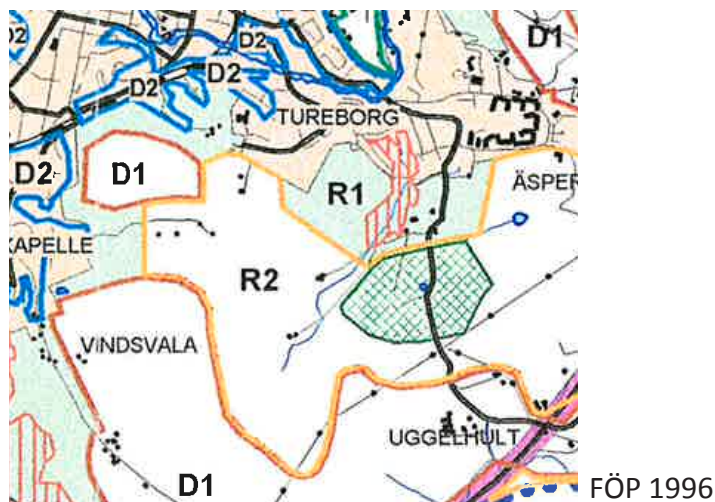
 Område av bebyggelsehistoriskt intresse enligt Bohusläns museum

 Vatten av intresse för fisket

FRILUFTSLIV

 Område av riksintresse

 Område av allmänt intresse

FÖP 1996 REGLER OCH BESTÄMMELSER

 Naturreservat

 Begravningsplats

 D1 Områden som kan bli aktuella för ny stadsbebyggelse, skyddsområden och trafikleder. Detaljplan krävs.

 D2 Trädgårdsstaden. Detaljplan krävs eller behöver ändras.

 R1 Områden utanför detaljplan som har stor betydelse för rekreation och naturvård.

 R2 Områden där utveckling av stadsbebyggelsen inte är lämplig

särskilt fokus på att minska energiförbrukning och bli oljeberoende"

Många mindre åtgärder i liten skala kan man göra lokalt. Det kan handla om att skapa en lokal där man kan meka med sin cykel eller låta fler få möjligheten att äga en odlingslott. I en större skala kan det omfatta kommunens bostadsbyggande och trafiklösningar.

" - Vi ska medverka till blomstrande turism och näringsliv"

Går det att få fler att upptäcka Tureborgsborgen och Villa Elfkullen? Denna formulering stödjer önskningarna om bättre skyltning och att utrusta borgen med trevliga sittplatser vilket även kan stärka stoltheten över att bo på Tureborg.

Bland kommunens miljömål står att läsa:

"- Vi ska verka för en väl fungerande och utbyggd kollektivtrafik samt goda gång- och cykelmöjligheter i hela kommunen."

Detta motiverar helt klart satsningar på att sänka bilhastigheter och främja gång och cykel längs Tureborgsvägen samt undersöka om möjligheter finns för en utökad busslinje som vissa tider kör uppför backen till husen längst upp.

I ETT STÖRRE PERSPEKTIV

När man frågar invånarna själva om deras område har de av naturliga skäl svårt att direkt tänka sig effekter utanför egen livstid och skala, men vi lever alla i ett större sammanhang som vi också måste ta hänsyn till i planeringen. För Tureborgs del handlar framtiden dels om lokala förändringar i staden, såsom politik och attityder, dels om yttre förändringar i världen, såsom klimat, sinande naturresurser, teknisk utveckling, politiska paradigmskiftet och andra omvälvande förändringar som kan tänkas komma. Det kan vara viktigt att lyfta blicken för att kunna stå starka inför olika förändringar.

Oavsett vad framtiden har att erbjuda av både drömmar och skräckscenarier kan en sådan här analys av platsen, och en sådan process som projektet MSM ingår i, utgöra en grund för hur man tacklar det som kommer. Man kan utarbeta tydliga riktlinjer för hur man samarbetar, för vem som gör vad, för vad som är viktigast och får då större möjligheter att hålla huvudet kallt när beslut måste fattas, konflikter lösas eller utvecklingar vändas.

Hela ÖP och FÖP finns att hämta och läsa på kommunens hemsida
www.uddevalla.se

KONKRETA IDÉER OCH VISIONER

några stora, några små, som samlats in under arbetets gång.

- lokal som kan hyras av de som vill ha fest
- en sal för dans och annan gruppaktivitet inomhus
- hobbylokal, möjlighet att snickra någon annanstans än i lägenheterna
- en mötesplats för alla åldrar med caféverksamhet
- tjejkvällar på en mötesplats
- möjlighet att visa upp områdets kreativitet såsom konst och musik
- konstgräsplan med belysning, staket och kanske även en läktare

- övergångsställe nära t-korsningen mellan Tureborgsvägen och Timmerbergsvägen
- få stopp på buskörandet: 30 km/h genom hela området
- farthinder längs Tureborgsvägen
- rondell
- buss upp till de övre husen
- ledstång längs Tureborgsvägen så man kan ta sig nerför backen när det är halt

- grillplats och boulebana/trädgård/lekplats utanför 45:an (där det tidigare var en lekplats)
- bättre och fler lekplatser
- en lekplats för lite större barn, med linbana, någon slags hinderbana/äventyrsstig eller ute-gym
- extra satsningar på de hus som för tillfället lider av många problem, ex. städning på helger
- grillplatser med och utan tak

- smarta planteringar som kräver mindre skötsel istället för att anlägga nya som inte tas om hand
- fler bärbuskar och fruktträd
- utökat koloniområde med fler lotter
- ett växthus/vinterträdgård där de som odlar känsliga växter kan vinterförvara dem
- marknad med växter och grönsaker som odlats i kolonilottsområdet

- skapa ett nätverk av boende i området som vill engagera sig i läxhjälp för skolbarn
- energibesparing: belysning som släcks automatiskt på vindarna
- skate-/bmx-park eller studsmattor
- ett mer levande torg, gärna en livsmedelbutik med stort utbud

forts. KONKRETA IDÉER OCH VISIONER

- hundrastgård/agilitybana
- skyltning och information på torget om Tureborgs historiska byggnader: villa Elfkullen och tureborgen
- förbättrad skyltning och bättre stig från Tureborg till motionsspåret Vindsvalan (Bratteröd)
- kanotuthyrning i Bäveån så man kan paddla uppåt ån
- slå ihop två mindre lägenheter till en större för att få en ökad mångfald av hyresgäster i de hus som har mestadels små lägenheter

- satsa på borgen som besöksmål: fina sittplatser, mindre skräp, tydliga leder och skyltar
- skräpplockardag vid borgen
- ordna en Tureborgsdag med loppis och bytesmarknad
- elbelyst slinga för promenader i närområdet, exempelvis för rastning av hundar
- toalett/bajamaja vid kolonilotterna
- fler bilparkeringsplatser och bilgarage

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

ÖKAT INFLYTANDE ÖVER LOKALOMRÅDET?

Att ett stort engagemang finns bland Tureborgare för deras Tureborg det går inte att ta miste på. Men för att starta igång en stark medborgargrupp från noll krävs det riktiga eldsjälar samt stöttning från kommunens sida åt dessa eldsjälar. Troligen är det även nödvändigt med en fysisk mötesplats, en neutral plats, där man kan träffas.

När nu ett modulhus kommer sättas upp på Tureborg så kommer det faktiskt finnas en lokal. Och kanske är det då inte så svårt att dra igång en grupp med en bred förankring i området som i framtiden kan fungera som en remissinstans mellan kommun och medborgare, en sammanförande kraft som kan samla ihop goda idéer och hitta vägar till genomförande. En förening som kan korta ner tiden från tanke till handling.

En framtida medborgarförening kan kalla till öppna möten i olika sakfrågor och låta de som kommer på mötet bli områdets röst i just den frågan. På det viset kan en representativ församling med frivilliga representanter skapas i varje ärende. Medborgargruppen kan då fungera som ett paraplyorgan, som ett forum för områdets bästa.

Om du är intresserad av att delta hör gärna av dig till integrationsutvecklare Annette Nyman: annette.nyman@uddevalla.se

BILDFÖRTECKNING

Om ej annat anges är bilden tagen av, ritad av eller monterad av Emma Persson©, alternativt hämtad som gratis clipart, eller för icke kommersiellt syfte från bildbank eller arkiv som tillåter detta.

- sid. 8 Ortofoto, Uddevalla kommun
- sid 10 Bilder av Tureborgen, Gunnar Klasson
- sid 17 Teckningar av elever Äsperödsskolan
- sid 18 Teckningar av elever Äsperödsskolan
- sid 30 till vänster: fotografier Concepto bildbank, Chalmers Arkitektur
- sid 32 gällande FÖP Uddevalla stad
- sid 33 gällande FÖP Uddevalla stad

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Bohusläningen

Just Environments

– *Politicising Sustainable Urban Development*
Bradley K., KTH, 2009

När var hur - om ungas kultur
Ungdomsstyrelsen, 2011

TACK TILL

...alla som på olika sätt bidragit med sin kunskap, med material, med åsikter, idéer och engagemang i samband med den här analysen.

Särskilt tack till dem som givit av sin tid vid möten, workshops och intervjuer! Tack Annette, Marie, Hasse, Stefan, Fatlum, Åsa, Peter, Angelina, Jennifer, Selena, Kerstin, Ralf m.fl. Tack till alla som jag pratat med per telefon och via email.

Jag har även pratat med många Tureborgsbor på plats, utan att egentligen kunna kalla samtalen för intervjuer, men tack till alla som svarat på mina frågor. Ett extra tack också till Gunnar Klasson som bidrog med bild och text till historiken!

Tack också till kommunala tjänstemän, Uddevallahem, fältsekreterare, Föreningen Villa Elfkullen, polis m.fl. som fått svara på diverse frågor i takt med att jag samlat in undringar, oklarheter och visioner.

/Emma Persson
Göteborg 2011

